

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعات شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۲۳ / ۳ / ۱۳۸۵		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال ۱۳۸۵	

ردیف	سؤالات	نمره
۱	با توجه به ابیات زیر به سؤالات داده شده، پاسخ دهید: « مردی باید، بلند همت مردی کاو را به تصرف اندر این عالم خاک الف) شعر بالا در چه قالبی سروده شده است؟ ب) واژه‌ی « قافیه » در مصراع چهارم، کدام است؟	۰/۵
۲	عَلت « تجدید مطلع » در قصیده چیست؟	۰/۵
۳	درون مایه‌ی مثنوی « منطق الطیر عطار » را بنویسید.	۰/۲۵
۴	« قدیمی ترین مستزاد » در دیوان کدام شاعر آمده است؟ الف) ابن یمین ب) بابا طاهر همدانی پ) مسعود سعد ت) هاتف اصفهانی	۰/۲۵
۵	با توجه به بیت زیر « وجه شبه » را در مصراع اول و « مشبه » را در مصراع دوم، مشخص کنید. « گرت زدست بر آید چو نخل باش کریم ورت به دست نیاید چو سرو باش آزاد »	۰/۵
۶	با توجه به بیت زیر به سؤالات داده شده، پاسخ دهید: « صلاى یوسف گل شد جهان گیر زلیخای جوان شد عالم پیر » الف) در مصراع دوم چه نوع « تشبیه بلیغی » دیده می شود؟ ب) « زلیخای جوان » کدام یک از ارکان تشبیه است؟ پ) « تشبیه بلیغ » به کار رفته در مصراع اول را به گونه ای به « تشبیه غیر بلیغ » تبدیل کنید که همه‌ی پایه های تشبیه در آن دیده شود.	۱/۵
۷	در کدام بیت « تشبیه مرکب » وجود دارد؟ الف) عرقت بر ورق روی نگارین به چه ماند ب) از دیده گر سرشک چو باران چکد، رواست همچو بر صفحه‌ی گل قطره‌ی باران بهاری کاندر غمت چو برق بشد روزگار عمر	۰/۵
۸	در بیت زیر کدام واژه ها در مفهوم « استعاری » به کار رفته اند؟ نوع استعاره های موجود را بنویسید. « تو را ز کنگره‌ی عرش می زنند صغیر ندانمت که در این دامگه چه افتاده است »	۱
۹	در کدام یک از ابیات زیر آرایه‌ی « تشخیص » به کار رفته است؟ آن را مشخص کنید و دلیل خود را بنویسید. الف) فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید ب) خواهم شدن به میکده گریان و دادخواه شمرنده رهروی که عمل بر مجاز کرد کز دست غم خلاص من آن جا مگر شود	۱
۱۰	با توجه به عبارت « دیدم که نفسم در نمی گیرد و آتشم در هیزم تر اثر نمی کند »: الف) « نفَس » مجاز از چیست؟ ب) « قرینه »ی آن کدام است؟ پ) نوع « علاقه »ی آن را بنویسید.	۰/۷۵
	« ادامه‌ی سؤالات در صفحه‌ی دوم »	

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳۸۵ / ۳ / ۲۳		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال ۱۳۸۵	

ردیف	سوالات	نمره
۱۱	در کدام عبارت، واژه‌ی « ماه » مجاز است؟ چرا؟ الف) ماه دشت لاله ها را روشن کرده بود. ب) ماه چراغ آسمان است.	۰/۷۵
۱۲	در بیت زیر « کنایات » را مشخص کنید و مفهوم هر کنایه را بنویسید. « چنین است رسم سرای درشت گهی پشت بر زین ، گهی زین به پشت »	۱
۱۳	مفهوم کنایی موجود در بیت « همینت بسنده است اگر بشنوی مفهوم کنایی کدام بیت، شباهت دارد؟ الف) حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج ب) نیندارم ای در خزان کشته جو فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست که گندم ستانی به وقت درو	۰/۵
۱۴	در بیت زیر « سجع ها » را بیابید و نوع آن ها را بنویسید. « بازآ و بر چشم نشین ، ای دلستان نازنین کاشوب و فریاد از زمین بر آسمانم می رود »	۱
۱۵	تکرار کدام « صامت و مصوت » در عبارت زیر سبب پیدایش « واج آرای » شده است؟ « بهار ، تَرْتُم جمله های جاری جشن طبیعت است .»	۰/۵
۱۶	در کدام یک از بیت های زیر ، « ترصیع » وجود دارد؟ دلیل خود را بنویسید. الف) ما برون را ننگریم و قال را ب) هم عقل دویده در رکابت ما درون را بنگریم و حال را هم شرع خزیده در پناهت	۰/۵
۱۷	میان کدام واژه ها در بیت زیر ، « جناس » به کار رفته است؟ « نوع » هر جناس را بنویسید. « گو شمع نیارید در این جمع که امشب در مجلس ما ، ماه رخ دوست تمام است »	۱
۱۸	در کدام یک از ابیات زیر « موسیقایی ترین نوع جناس » به کار رفته است؟ دلیل خود را همراه با ذکر واژه های هم جنس ، بنویسید. الف) گوهر مخزن اسرار همان است که بود ب) نالم زدل چو نای من اندر حصار نای حَقَه ی مهر بدان مَهر و نشان است که بود پستی گرفت هَمَت من زین بلند جای	۱
۱۹	با توجه به بیت زیر : « صبا ، خاک وجود ما بدان عالی جناب انداز الف) کدام واژه ها با هم آرایه‌ی « اشتقاق » دارند؟ ب) صامت های مشترک آن ها را بنویسید.	۰/۷۵
۲۰	در بیت زیر شاعر « با اشاره به داستان مبارزه‌ی حضرت موسی (ع) با فرعون » از چه آرایه ای بهره گرفته است؟ « جانم ملول گشت ز فرعون و ظلم او آن نور روی موسی عمرانم آرزوست »	۰/۵
	« ادامه‌ی سوالات در صفحه‌ی سوم »	

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳۸۵ / ۳ / ۲۳		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال ۱۳۸۵	

ردیف	سوالات	نمره
۲۱	در کدام یک از ابیات زیر، آرایه‌ی « تصدیر » دیده می شود؟ الف) چون شمع نکورویی در رهگذر باد است ب) گر برود جان ما در طلب وصل دوست طرف هنری بر بند از شمع نکو روی حیف نباشد که دوست، دوست تر از جان ماست	۰/۵
۲۲	در بیت زیر یک آرایه‌ی « مراعات نظیر » بیابید و مشخص کنید تناسب واژه ها از چه جهت است؟ « شعاع آفتابم من، اگر در خانه ها گردم عقیق وزر و یاقوتم، ولادت ز آب و طین دارم »	۰/۵
۲۳	در عبارت زیر چه آرایه‌ی ادبی وجود دارد؟ دلیل خود را بنویسید. « خبر تلخی بود. »	۰/۵
۲۴	با توجه به بیت زیر، به سوالات داده شده، پاسخ دهید: « چون شبم اوفتاده بدم پیش آفتاب مهرم به جان رسید و به عیوق بر شدم » الف) کدام کلمه دارای « ایهام تناسب » است؟ ب) این کلمه، در « بیت بالا » به چه معناست؟ پ) کلمه‌ی دارای « ایهام تناسب » با کدام واژه ها « تناسب » برقرار کرده است؟	۱
۲۵	در عبارت زیر چه نوع « لف و نشری » به کار رفته است؟ « نشر » ها را مشخص کنید. « دو کس دشمن ملک و دین اند: پادشاه بی حلم و زاهد بی علم. »	۰/۷۵
۲۶	در ابیات زیر هر یک از آرایه های « اغراق، تضاد، تضمین، تناقض و حسن تعلیل » را بیابید. الف) زکوی یار می آید نسیم باد نوری ب) ذره را تا نبود همت عالی حافظ پ) بیابانی آمدش ناگاه پیش ت) گفتمی به غم بنشین یا از سر جان برخیز ث) خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم از این باد ار مدد خواهی چراغ دل بر افروزی طالب چشمه‌ی خورشید درخشان نشود ز تابیدن مهر پهناش بیش فرمان برمت جانا، بنشینم و برخیزم کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی	۲/۵
	« موفق باشید »	جمع نمره
		۲۰

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سوالات امتحان نهایی درس : آرایه های ادبی	رشته : ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان : ۲۳ / ۳ / ۱۳۸۵
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال ۱۳۸۵	اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
با سلام و درود		
« همکاران محترم ، راهنمای تصحیح برای هماهنگی بیش تر حضورتان تقدیم می گردد. »		
۱	الف) رباعی (۰/۲۵) ب) گردی (۰/۲۵)	۰/۵
۲	۱- شاعر بخواهد از مطلبی به مطلب دیگر برود (۰/۲۵) ۲- بتواند از قافیه های قبلی استفاده کند. (۰/۲۵)	۰/۵
۳	عارفانه (۰/۲۵)	۰/۲۵
۴	پ) مسعود سعد (۰/۲۵)	۰/۲۵
۵	وجه شبهه : کریم بودن (۰/۲۵) ، مشبهه : (ت) در (ورت) و یا (تو) (۰/۲۵)	۰/۵
۶	الف) تشبیه بلیغ اسنادی (۰/۲۵) ب) مشبهه به (۰/۲۵) پ) گل مثل یوسف زیباست (۱) (ذکر هر پایهی تشبیه (۰/۲۵))	۱/۵
۷	بیت « الف » (۰/۵)	۰/۵
۸	« کنگره‌ی عرش » (۰/۲۵) ، نوع : استعاره‌ی مکنیه (۰/۲۵) « دامگه » (۰/۲۵) ، نوع : استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)	۱
۹	بیت « ب » (۰/۲۵) زیرا « مشبهه به » این استعاره ، (دست غم (۰/۲۵)) انسان است یا هر پاسخ درست دیگر (۰/۵)	۱
۱۰	الف) سخن (۰/۲۵) ب) در نمی گیرد (۰/۲۵) پ) علاقه‌ی سببیه (۰/۲۵)	۰/۷۵
۱۱	در عبارت « الف » ماه مجاز است. (۰/۲۵) زیرا ماه به قرینه‌ی روشن کرد ، مجاز از نور است. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۷۵
۱۲	کنایه‌ی اول : پشت بر زین (۰/۲۵) ، مفهوم کنایه : پیروزی (۰/۲۵) کنایه‌ی دوم : زین به پشت (۰/۲۵) ، مفهوم کنایه : شکست (۰/۲۵)	۱
۱۳	با بیت « ب » (۰/۵)	۰/۵
۱۴	نشین و زمین (۰/۲۵) ← نوع سجع : متوازی (۰/۲۵) نازنین و نشین (یا نازنین و زمین) (۰/۲۵) ← نوع سجع : مطرف (۰/۲۵)	۱
۱۵	تکرار صامت « ج » (۰/۲۵) ، تکرار صامت « ر » نیز صحیح است. تکرار مصوت « ـِ » (۰/۲۵)	۰/۵
۱۶	در بیت « الف » ترصیع وجود دارد (۰/۲۵) ، زیرا همهی سجع های موجود در بیت « الف » متوازی است. (یا چون واژه های دو مصراع در تقابل با یکدیگر ، یا تکرار هستند و یا سجع متوازی دارند.) (۰/۲۵)	۰/۵
۱۷	« شمع و جمع » (۰/۲۵) ← نوع جناس : ناقص اختلافی (۰/۲۵) « ما و ماه » (۰/۲۵) ← نوع جناس : ناقص افزایشی (۰/۲۵)	۱
« ادامه در صفحه‌ی دوم »		

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۲۳ / ۳ / ۱۳۸۵
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در نوبت دوم (خرداد ماه) سال ۱۳۸۵	اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۸	در بیت «ب» (۰/۲۵)، زیرادو واژه‌ی «نای» و «نای» از نظر لفظی یک سان ولی در معنی با هم متفاوت اند. (۰/۷۵) (یا «نای» اول به معنی «ساز نی» و «نای» دوم، نام زندانی است که مسعود سعد در آن محبوس بود. (۰/۷۵) ذکر واژه های هم جنس (۰/۲۵) ذکر علت (۰/۵)	۱
۱۹	الف) نظر و منظر (۰/۵) ب) (ن، ظ، ر) (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲۰	تلمیح (۰/۵)	۰/۵
۲۱	در بیت «الف» تصدیق وجود دارد. (۰/۵)	۰/۵
۲۲	«عقیق»، «زر» و «یاقوت» با هم مراعات نظیر دارند. (۰/۲۵) تناسب آن ها از نظر نوع یا جنس است. (۰/۲۵) (یا «آب» و «طین» با هم مراعات نظیر دارند. (۰/۲۵) تناسب آن ها از نظر نوع است. (۰/۲۵)	۰/۵
۲۳	آرایه‌ی حس آمیزی (۰/۲۵) زیرا دو حس «شنوایی» و «چشایی» با یکدیگر آمیخته شده است. (۰/۲۵)	۰/۵
۲۴	الف) مهر (۰/۲۵) ب) عشق یا دوستی یا محبت (۰/۲۵) پ) با کلمات «آفتاب» (۰/۲۵) و «عَیَوق»، (۰/۲۵) تناسب برقرار کرده است.	۱
۲۵	لف و نشر مرتب (۰/۲۵) نشرها: پادشاه بی حلم (۰/۲۵)، زاهد بی علم (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲۶	الف) تناقض (۰/۵) ب) حسن تعلیل (۰/۵) پ) اغراق (۰/۵) ت) تضاد (۰/۵) ث) تضمین (۰/۵)	۲/۵
	جمع نمره	۲۰